Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 175/2025 vp)

Lainsäädäntöneuvos Joni Korpinen

Erityisasiantuntija Virpi Laukkanen

Suunnittelija Essi Kuitunen

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Suomessa annettu esittämis- ja säilyttämismääräys (4 artikla)

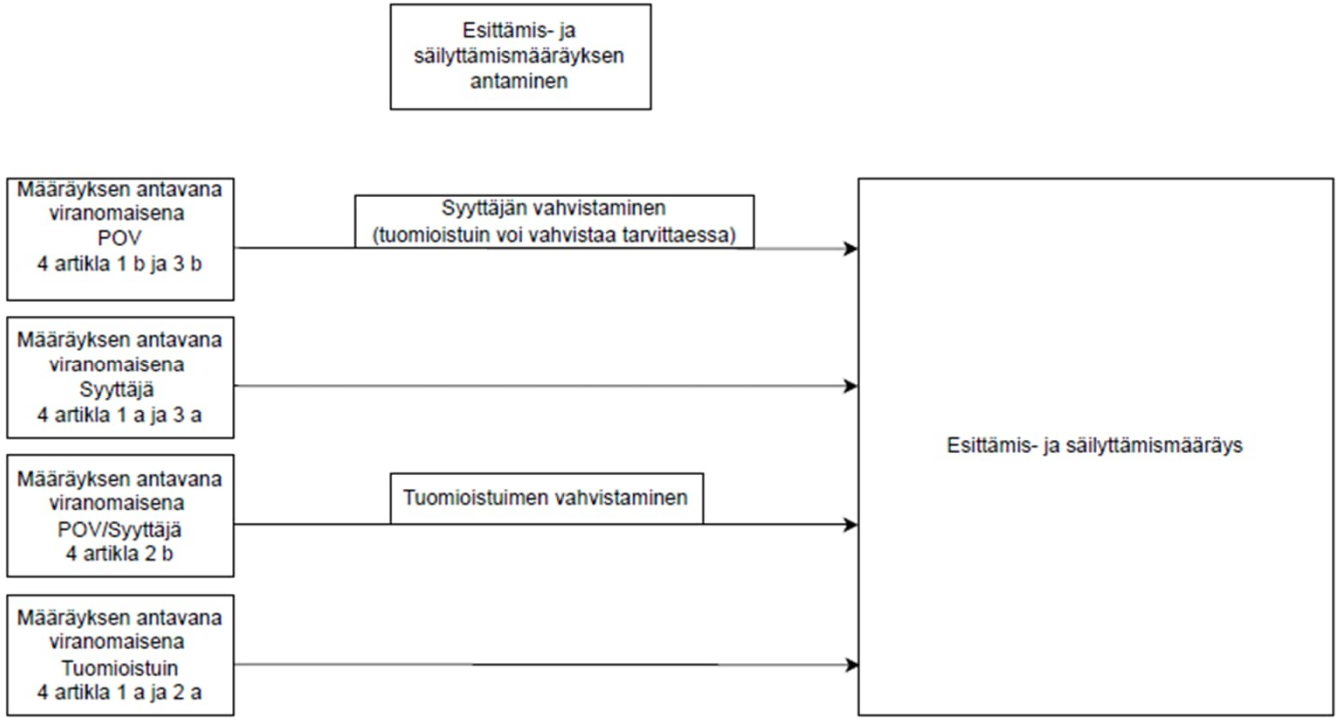

Esimerkkitapaukset

Esimerkki 1: Suomalaiselle palveluntarjoajalle osoitettu esittämismääräys (10 artikla)

EU:n X jäsenvaltion (jäljempänä X jäsenvaltio) toimivaltaiset viranomaiset lähettävät eurooppalaisen esittämismääräyksen Suomessa sijaitsevalle Y-palveluntarjoaja Oy:lle. X jäsenvaltion viranomaiset pyytävät sisältötietoja, jolloin määräyksen olisi joko antanut tai vahvistanut tuomioistuin X jäsenvaltiossa.

X jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset tutkivat rikosta, joka on tehty X jäsenvaltiossa, ja henkilö, jonka tietoja määräyksellä pyydetään, asuu X jäsenvaltiossa (nk. asuinpaikkapoikkeus). Kyse on siten ns. puhtaasta X jäsenvaltion kansallisesta rikostutkinnasta ja käytännössä ainoa yhteys Suomeen on palveluntarjoajan tai sitä edustavan tahon sijainti.

Suomen toimivaltaisilla viranomaisilla ei olisi tietoa edellä mainitusta X jäsenvaltion esittämismääräyksestä. Tietojen hankkiminen tapahtuisi X jäsenvaltion viranomaisten ja palveluntarjoaja Y:n kesken. Mikäli palveluntarjoaja Y katsoo, että määräys on asetuksen mukainen ja muutoin asetuksen edellytysten mukainen se toimittaisi määräyksessä tarkoitetut tiedot X jäsenvaltion viranomaisille.

Esimerkki 2: Notifikaatiota edellyttävä määräys (8 artikla)

Tapauksissa, joissa palveluntarjoaja Y:lle lähetetty esittämismääräys koskee liikenne- tai sisältötietoja ja sen taustalla on X jäsenvaltiossa tutkittavana oleva rikos, jota ei ole tehty X jäsenvaltiossa eikä henkilö, jonka tietoja määräyksellä pyydetään, asu X jäsenvaltiossa (nk. asuinpaikkapoikkeuksen piiriin kuulumaton määräys), palveluntarjoaja Y:lle lähetetyllä määräyksellä voisi olla muukin yhteys Suomeen kuin vain palveluntarjoajan sijainti (esimerkiksi määräyksen kohteena oleva henkilö saattaisi asua Suomessa).

Näissä tilanteissa samanaikaisesti, kun X jäsenvaltio lähettää määräyksen palveluntarjoaja Y:lle, se toimittaa määräyksen myös 8 artiklan nojalla Helsingin käräjäoikeudelle.

Mikäli Helsingin käräjäoikeus katsoisi, että esittämismääräys on asetuksen edellytysten mukainen (ottaen huomioon e-evidence-asetuksen 12 artiklan mukaiset kieltäytymisperusteet), käräjäoikeus ilmoittaa tästä palveluntarjoaja Y:lle, jonka tulee toimittaa tiedot niitä pyytäneelle X jäsenvaltion viranomaiselle.

Esimerkki 2:

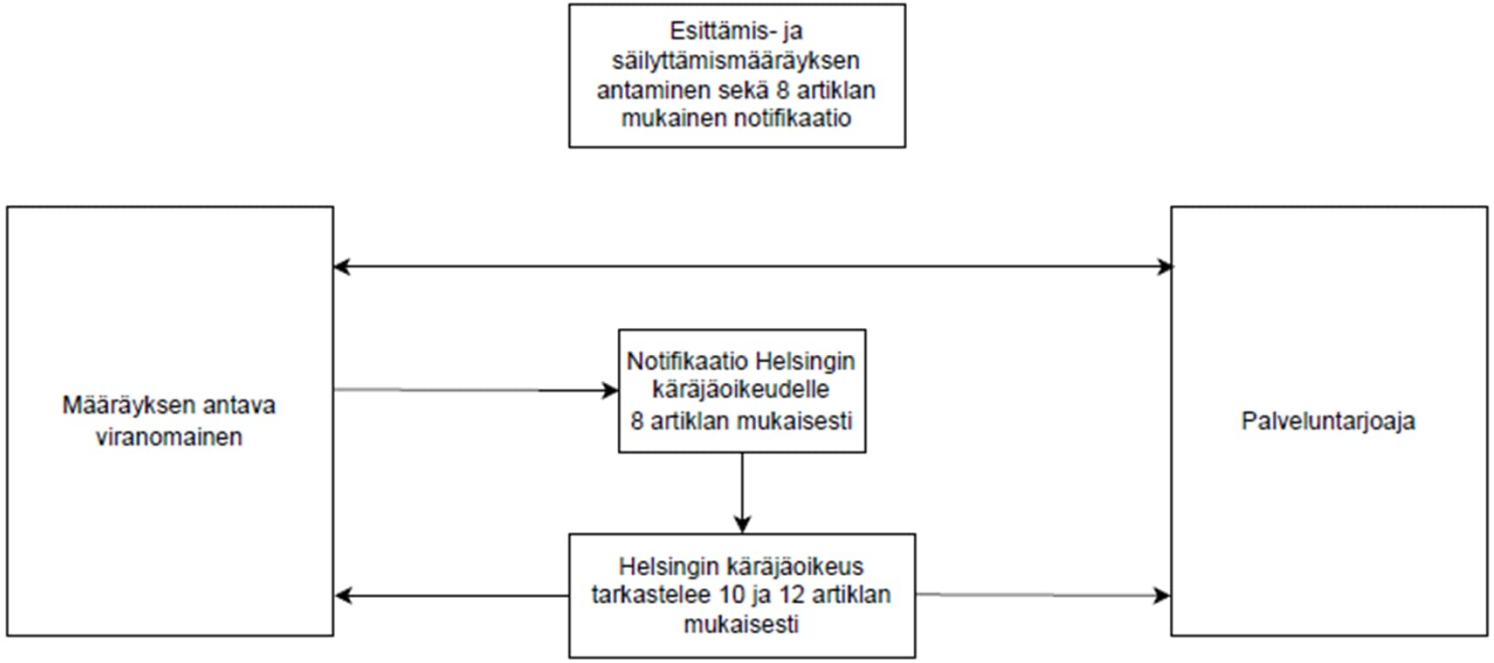
Esittämis- ja säilyttämismääräyksen antaminen sekä 8 artiklan mukainen notifikaatio
Määräyksen antava viranomainen
Notifikaatio Helsingin käräjäoikeudelle 8 artiklan mukaisesti
Helsingin käräjäoikeus tarkastelee 10 ja 12 artiklan mukaisesti
Palveluntarjoaja

Esimerkki 3: Täytäntöönpanomenettely (16 artikla)

Mikäli määräyksen vastaanottajana oleva palveluntarjoaja Y ei noudata määräystä asetuksen määräajan kuluessa eikä esitä tähän asetuksen mukaista syytä, eikä myöskään Helsingin käräjäoikeus ole esittänyt 12 artiklan mukaista kieltäytymisperustetta, määräyksen antanut toisessa jäsenvaltiossa sijaitseva viranomainen voi pyytää Suomen täytäntöönpanoviranomaista eli poliisia tunnustamaan määräyksen ja vaatimaan palveluntarjoajalta sen täytäntöönpanoa. Määräyksen tarkoittamalla tietoluokalla ei näissä tapauksissa olisi merkitystä, sikäli kun kyse ei ole 8 artiklan mukaisesta eurooppalaisesta esittämismääräyksestä.

Jos poliisi kuitenkin kieltäytyy tunnustamasta määräystä, asetusta täydentävän kansallisen lain pohjalta poliisi voi saattaa tämän päätöksen syyttäjän vahvistettavaksi. Jos päätöksenteko sisältää oikeudellista harkintaa, syyttäjä päättää tunnustamisesta tai siitä kieltäytymisestä poliisin esittelystä.

Jos 16 artiklan mukainen asia kuuluu 8 artiklan soveltamisalaan, Helsingin käräjäoikeus päättää tunnustamisesta tai siitä kieltäytymisestä poliisin vaatimuksesta.

Esimerkki 3:

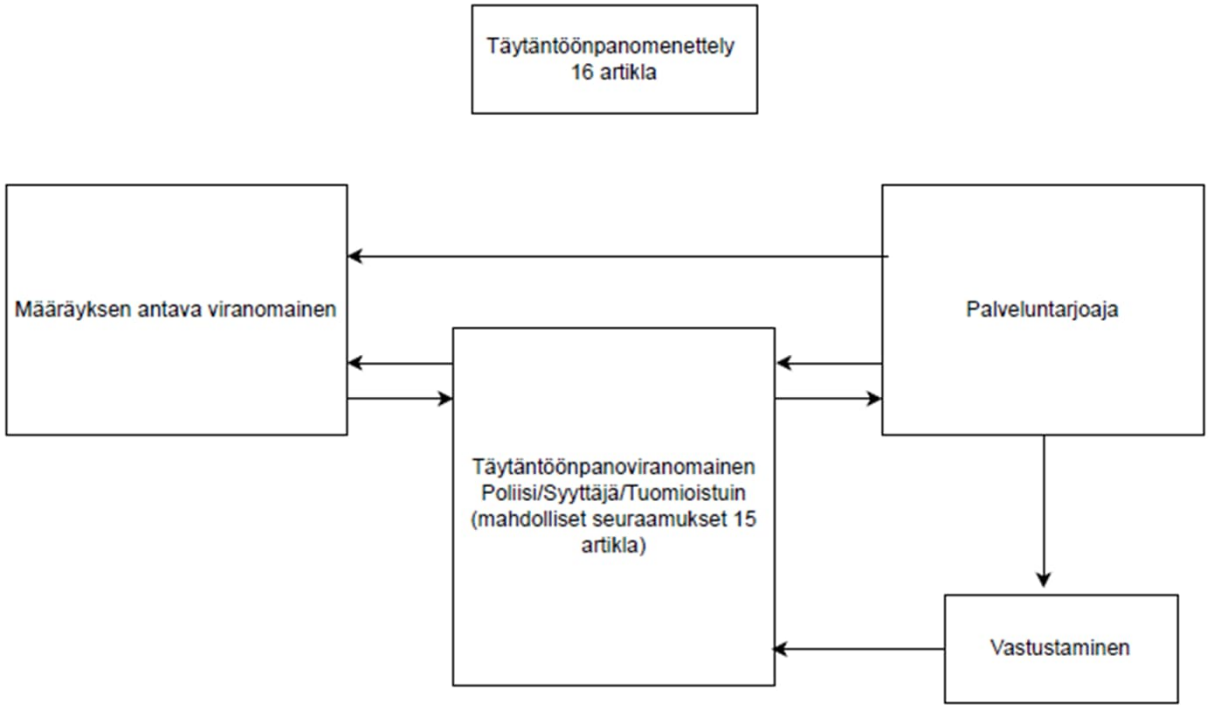
Täytäntöönpanomenettely
16 artikla
Määräyksen antava viranomainen
Palveluntarjoaja
Täytäntöönpanoviranomainen
Poliisi/Syyttäjä/Tuomioistuin
(mahdolliset seuraamukset 15
artikla)
Vastustaminen

Esimerkki 4: Uudelleentarkastelumenettely (17 artikla)

Jos esittämismääräyksen Suomessa sijaitsevana vastaanottajana oleva palveluntarjoaja Y katsoo, että X jäsenvaltion viranomaisten antaman määräyksen noudattaminen olisi ristiriidassa EU:n ulkopuolisen kolmannen maan sovellettavan lainsäädännön mukaisen velvoitteen kanssa, sen on ilmoitettava X jäsenvaltiossa määräyksen antaneelle viranomaiselle sekä Suomen täytäntöönpanoviranomaiselle eli poliisille syistä, joiden vuoksi se ei pane täytäntöön eurooppalaista esittämismääräystä.

Määräyksen antaneen viranomaisen on saatettava määräys X jäsenvaltion tuomioistuimen tarkasteltavaksi, mikäli se haluaa pitää määräyksen voimassa.

Tuomioistuin arvioi, onko kyseessä palveluntarjoaja Y:n esittämästä ristiriidasta. Jos tuomioistuin päättää pitää määräyksen voimassa, palveluntarjoaja Y:n tulee toimittaa määräyksen tarkoittamat tiedot määräyksen antaneelle viranomaiselle X jäsenvaltiossa.

Esimerkki 4:

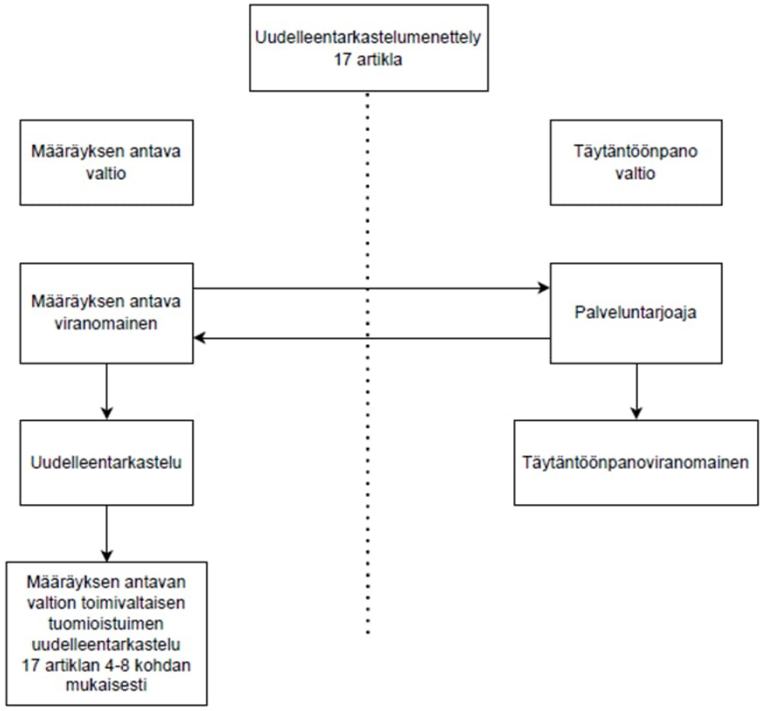
Uudelleentarkastelumenettely 17 artikla
Määräyksen antava valtio
Täytäntöönpano valtio
Määräyksen antava viranomainen
Palveluntarjoaja
Uudelleentarkastelu
Täytäntöönpanoviranomainen
Määräyksen antavan valtion toimivaltaisen tuomioistuimen uudelleentarkastelu 17 artiklan 4-8 kohdan mukaisesti

Kiitos!

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET